

Nederlands Bijbelstudie Circulaire

32-ste jaargang nummer 4

december 2022

De Twaalven (10)

door Dr. W. Lodder

Jakobus, de zoon van Alfeüs.

Van nummer 9 op de Apostellijst kennen wij enkel de naam en die van zijn vader. Bij 't lezen van dit hoofdstuk loopt men derhalve de kans, dat men het straks met een onbevredigd gevoel uit de hand legt. Men zie er dan niet de schrijver op aan, dat hij er niet meer van gemaakt heeft; hij kan het niet helpen, dat de gegevens zo schaars zijn.

Daar er in 't Nieuwe Testament verschillende dragers van de naam Jakobus voorkomen, mag men de mogelijkheid niet á priori uitschakelen, dat één van hen zich als de zoon van Alfeüs ontpopt.

Dit noodzaakt ons hen de revue te laten passeren, al vrees ik, dat het ons daarbij zal gaan als Samuël met de zoons van Isaï: de gezochte werd niet gevonden. Doch laten wij niet op de dingen vooruitlopen. Hier volgen de dragers van de naam Jakobus in de volgorde, waarin wij ze in het Nieuwe Testament tegenkomen:

1. Jakobus, de zoon van Zebedeüs, de broer van Johannes.
2. Jakobus, de zoon van Alfeüs.
3. Jakobus, de vader van de Apos-

tel Judas.^{Luk.6:16} Onze Statenvertaling heeft hier "Judas Jacobi" en in Hand.1:13 "Judas de broeder van Jakobus." In 't Grieks staat echter op beide plaatsen: Judas Jacobi, d.i. Judas van Jakobus. Naar analogie van "Jakobus van Alfeus", dat er één regel aan voorafgaat, kan men dat niet anders vertalen dan met: "Judas, de zoon van Jakobus." Dat heeft de nieuwe vertaling (NBG) dan ook terecht èn in Luk.6:16 èn in Hand.1:13 gedaan.

4. Jakobus, de broeder des Heeren.
Mat.13:55; Hand.12:17; 15:13; 21:18; Gal.2:9

5. Jakobus, de kleine, de zoon van Maria.
Mat.27:56; Mark.15:40; 16:1

Eusebius verklaart, vermoedelijk met

een beroep op Clemens Alexandrinus, dat er slechts twee Jakobussen geweest zijn, de ene, die door de Joden van de tinne des tempels naar beneden geworpen werd. (Dat Jakobus, de broeder des Heeren, de dood vond, doordat de Joden hem van de tinne des tempels naar beneden wierpen, weten wij uit Josephus.) En de andere, die onthoofd werd. 't Is mogelijk, dat Eusebius of Clemens onze Jakobus over 't hoofd gezien heeft, omdat het Nieuwe Testament hem heel op de achtergrond in 't donker laat staan; in elk geval is zijn bewering positief onjuist.

Er zijn op zijn minst vier Jakobussen geweest. Jakobus, de vader van Judas, niet de Iskariot, kan onmogelijk de zoon van Alfeüs geweest zijn. Dan zouden wij onder "de twaalf" een vader en een zoon moeten aannemen. Ik betwijfel, of iemand dat aandurft. In dat geval komen wij immers te staan voor het onverklaarbare feit, dat de Evangelisten, die de verhouding van broeder tot broeder belangrijk genoeg vinden om haar in hun Apostellijsten niet te verzwijgen, de allernauwste relatie ter wereld, die van vader en zoon, eenvoudig zouden negeren.

Ook Jakobus, de kleine, de zoon van Maria, kan bezwaarlijk de vader van de Apostel Judas geweest zijn. Dan zou diens grootmoeder, een vrouw van toch zeker diep in de 70, op Golgotha gestaan hebben, van verre het lijden en sterven des Heeren aanschouwend. Dat wil er niet bij mij in, omdat er nadrukkelijk bij gezegd wordt, dat zij behoorde tot de vrouwen, die Jezus op Zijn

laatste reis uit Galilea naar Judea gevolgd waren. Een oude vrouw van zo'n leeftijd waagt zich toch zeker niet aan zo'n tocht.

Hiëronymus (overleden 420 na Chr.) is de eerste geweest, die geprobeerd heeft Jakobus de zoon van Alfeüs te vereenzelvigen met de gelijknamige broeder des Heeren.

Hij kon zich niet vinden in de gedachte, dat Maria na de geboorte van Jezus nog meer kinderen zou hebben gekregen. Er was iets in hem, dat zich daar tegen verzette. Het feit, dat anderen deze voorstelling zelfs verbreidden (Helvidius) zat hem zó dwars, dat hij probeerde dit hinderlijke denkbeeld uit de weg te ruimen.

Hij begon met het terrein te verkennen. Hij voelde er niets voor, wat gezien zijn bedoeling het meest voor de hand lag, Jakobus de broeder des Heeren tot een zoon van Jozef uit een vroeger huwelijk te maken. En evenmin ging het aan, vond hij, hem met Jakobus de zoon van Zebedeüs te identificeren. Juist na diens onthoofding horen wij immers het meeste van Jakobus de broeder des Heeren.

Daarom probeerde hij het langs een anderen weg. In Joh.19:25 lezen wij: "En bij het kruis van Jezus stonden Zijn moeder en Zijn moeders zuster Maria de vrouw van Klopas en Maria Magdalena." Wij hebben deze tekst reeds vroeger besproken en toen gezien, dat de groep onder het kruis uit vier vrouwen bestaan heeft: Maria Magdalena, de moeder des Heeren, haar zuster (Salome) en "Maria van Klopas", zoals er letterlijk staat in het Grieks. Dat kan

betekenen: de vrouw van Klopas, doch óók de dochter van Klopas, zelfs de zuster van Klopas. De eerste van deze drie mogelijke vertalingen, verreweg de waarschijnlijkste, wordt door onze Statenvertaling gevolgd, doch door Hiëronymus verworpen. Hij leest Joh.19:25 aldus: en bij het kruis van Jezus stonden Zijn moeder, Zijn moeders zuster, n.l. Maria van Klopas. Zij was dus een tante van Jezus. Verder veronderstelt Hiëronymus, dat deze Maria van Klopas, onverschillig of men haar als de dochter of als de zuster van Klopas beschouwt, de vrouw van Alfeüs geweest is. Diens zoon Jakobus, onze Apostel, was dus een neef van Jezus, van moeders zijde. Hiëronymus behoeft nu het woord: broeder slechts te nemen in den ruimere zin van: "bloedverwant, neef" en hij is er. Jakobus, de zoon van Alfeüs, is Jakobus, de broeder des Heeren.

Men kan echter de indruk niet kwijt, dat hij deze theorie alleen opgesteld heeft pour besoin de la cause, om de stelling te kunnen verdedigen, dat Maria's eerstgeboorne tegelijk haar ééngéboorne geweest is. Hiëronymus heeft tenminste zijn eigen bewijsvoering niet ernstig genomen, want in één van zijn brieven en in zijn commentaar op Jesaja stoot hij haar eigenhandig onderste boven, als hij in de eerste de identiteit van de moeder van Jakobus en van Maria van Klopas ontkent en in de laatste 14 Apostelen aanneemt: de twaalf, Jakobus de broeder des Heeren en Paulus.

Wie zal zeggen, hoe velen zich na Hiëronymus met Jakobus de broeder des Heeren hebben bezig gehouden, omdat

iets in hun diepste wezen er tegen protesteerde, dat Maria die tweede zoon en de andere in Mat.13:55 genoemde kinderen ter wereld zou hebben gebracht! Van Rooms-Katholieke theologen is dat te begrijpen.

Maar voor menigeen is het misschien een openbaring, dat óók Calvijn het dwaasheid vond te menen, dat Maria meerdere kinderen het leven zou hebben geschonken, daar er enige malen sprake is van broeders van Christus. (Zie Calvijn: De Evangeliën van Mattheus, Markus en Lukas, II. bl. 349, vert. door Brummelkamp, Kampen 1895.) Dat werkte na. Met vele Gereformeerde en Lutherse theologen uit de zestiende en de zeventiende eeuw stonden ook onze Statenvertalers op dit standpunt, zoals blijkt uit hun kanttekeningen. In hun toelichting op Mat.13:55 worden Jakobus, Joses, Simon en Judas, die daar broeders des Heeren genoemd worden, als Zijn neven voorgesteld.

Wie Maria al haar kinderen ontnemen wil, om haar alleen Jezus te laten, kan verschillende kanten uit. In 't voorbijgaan wezen wij er reeds op, dat de meest voor de hand liggende oplossing is: Jozef als weduwnaar voor te stellen, die uit zijn eerste huwelijk reeds kinderen had, toen hij Maria tot vrouw nam. Reeds honderd jaar voor Hiëronymus kwam men met deze oplossing aan. Het is de kant van de minste weerstand.

Wil men dat niet, dan zal men een keuze uit andere mogelijkheden moeten

doen om het resultaat te bereiken: Jakobus de broeder des Heeren = Jakobus de zoon van Alfeüs = de neef des Heeren. Maar niets illustreert duidelijker de moeilijkheden, die men daarbij ontmoet, dan het feit, dat men aan elke constructie, hoe deze er verder ook moge uitzien, als axioma ten grondslag moet leggen: achter de namen Alfeüs en Klopas verbergt zich dezelfde persoon. Het werkt misschien verhelderend, als men de verschillende mogelijkheden even de revue laat passeren.

1. Jakobus de zoon van Alfeüs (Klopas) was van vaders zijde een neef van Jezus, want volgens Eusebius zou Hegesippus deze Klopas een broeder van Jozef genoemd hebben. In deze constructie is Joh.19:25 van minder belang. Gewoonlijk vat men het "Maria van Klopas" op als Maria de vrouw van Klopas. Haar zoon: Jakobus, was in elk geval een neef van Jezus van vaders zijde, óók wanneer men meent haar te moeten onderscheiden van "Zijn moeders zuster". Onze Jakobus is derhalve dezelfde als Jakobus de broeder des Heeren, het woord: broeder genomen in ruimeren zin.

2. Jakobus de zoon van Alfeüs was van moeders zijde aan Jezus verwant. Men gaat uit van Joh.19:25 en leest deze tekst, zoals Hiëronymus het deed: Zijn moeder, Zijn moeders zuster, n.l. Maria van Klopas. Deze Maria was echter niet de dochter en niet de zuster van Klopas (Alfeüs), maar diens vrouw. Haar zoon: Jakobus was dus een neef

van Jezus van moeders zijde. In deze constructie kan men zich de weelde veroorloven de mededeling van Hegesippus, die door velen als on-historisch verdacht wordt, buiten beschouwing te laten.

3. Men kan de tweede en derde mogelijkheid zelfs combineren door een huwelijksband te leggen tusschen Alfeüs (Klopas) de broeder van Jozef en Maria, de zuster van de moeder des Heeren. Dan is hun zoon Jakobus èn van vaders èn van moeders zijde aan Jezus verwant.

In het raam van de tweede en de derde mogelijkheid past prachtig de gelijkstelling van Maria, de vrouw van Klopas (Alfeüs), de zuster van de moeder des Heeren, die volgens Joh.19:25 dicht bij het kruis stond èn van Maria, de moeder van Jakobus en Joses, die Mattheüs en Markus "van verre" laten staan. Mat.27:55, 56; Mark.15:40

Nu is de keten voltooid. De ene schakel grijpt in de andere. De moeder des Heeren had een zuster, eveneens Maria geheten, die met Klopas (Alfeüs) gehuwd was. Uit dit huwelijk waren Jakobus de kleine en Joses geboren. Markus laat het bij deze twee. 15:40 Had hij volledig willen zijn, dan had hij óók Simon en Judas en hun zusters moeten noemen, met het oog op wie de mensen in Nazareth vroegen: "en Zijn broeders... en Zijn zusters, zijn zij niet alle bij ons?" Mat.13:55, 56 Strikt genomen waren het natuurlijk niet Jezus' broeders en zusters,

doch nauwkeuriger gedefinieerd Zijn neven en nichten.

Ook onze Statenvertalers hebben zich niet aan deze beschouwingen kunnen ontworstelen. In hun toelichting boven onze brief van Jakobus, die zij terecht aan Jakobus de broeder des Heeren toeschreven, vereenzelvigen zij deze met Jakobus de zoon van Alfeüs. Dezelfde teksten, die bij bovengenoemde constructies het materiaal moesten leveren, worden daar aangehaald.

Ik heb grote eerbied voor onze Statenvertalers. Voor hun tijd waren zij bijzonder goed op de hoogte. Ik kan er inkomen, dat zij zich niet met de gedachte konden verzoenen: Maria is meer dan eens moeder geworden. Het ligt niet op onze weg na te gaan óf en in hoeverre hier bewust of onbewust Rooms-katholieke motieven nawerkten. In elk geval was er niets, dat hen belette de kant van de minste weerstand te kiezen en Jozef tot weduwnaar te maken. In plaats van dit te doen hebben zij zich er te gemakkelijk afgemaakt door het met een beroep op de aangehaalde teksten als een uitgemakte zaak voor te stellen:

Jakobus de zoon van Alfeüs = Jakobus de broeder des Heeren = de neef van Jezus.

Men geve er zich toch rekenschap van, dat er van al deze constructies niets, maar dan ook niets over blijft, als men er het fundament onder vandaan haalt: Klopas = Alfeüs. Dat is geen axioma, doch nuchter bezien een onbewezen, zelfs volkomen onbewijsbare

hypothese. Klopas is de Griekse vorm van het Arameese Klepoja en Alfeüs de dito van de totaal anderen naam: Chalphai. Zo geven althans de oudste Syrische vertalingen van het Nieuwe Testament deze Griekse namen weer.

Het is alleen, omdat men er anders niet komt, dat men achter deze twee geheel verschillende namen één en dezelfde persoon zoekt.

Men zou verder kunnen vragen of het zonder meer vaststaat, dat de Maria van Klopas, die alleen door Johannes genoemd wordt, dezelfde is als Maria de moeder van Jakobus en Joses, over wie Markus het heeft. Dat is natuurlijk mogelijk. De Maria, die bij Markus "van verre stond" kan later met andere vrouwen meer naar voren gegaan zijn en met Johannes hebben gestaan "bij het kruis". ^{Joh.19:25} Want ook Mattheüs noemt Maria de moeder van Jakobus en Joses en laat haar met Maria Magdalena en de moeder der zonen van Zebedeüs "van verre" staan. ^{Mat.27:55, 56} Maar dan is deze Maria de vrouw van Klopas geweest en niet van Alfeüs.

Doch 't is even goed mogelijk, dat wij hier met twee verschillende vrouwen te doen hebben. De naam Maria was zo algemeen, dat men zich afvraagt of er onder Jezus' "bekenden" ^{Luk.23:49} niet vier Maria's geweest kunnen zijn, die op Golgotha stonden. Alleen door er de naam van haar man of die van haar zoons bij te voegen hebben de Evangelisten kans gezien ze voor hun lezers uit elkaar te houden. Johannes

moet het Evangelie van Mattheüs of van Markus of beide gekend hebben. Onwillekeurig vraagt men zich af: in geval hij de Maria van Mat.27:56 en van Mark.15:40 op 't oog had, zou hij haar dan niet de moeder van Jakobus en Joses genoemd hebben, in plaats van de vrouw van Klopas. Aan deze laatste verduidelijking heeft men niet veel.

Dit alles is negatief. Positief pleiten tegen de vereenzelviging van Jakobus de zoon van Alfeüs met Jakobus de broeder des Heeren:

1. dat Johannes verklaart, nadat Jezus het twaalfstal reeds afgerond had, "want óók Zijn broeders geloofden niet in Hem". ^{Joh.7:5} Jakobus, de oudste, dus óók niet;

2. dat Lukas onder de 120 aanwezigen in de opperzaal te Jeruzalem bepaalde groepen onderscheidt: de Apostelen, die met name genoemd worden en onder hen óók Jakobus, de zoon van Alfeüs, verder "de vrouwen en Maria de moeder van Jezus" en tenslotte "Zijne broeders". ^{Hand.1:13, 14}

3. de uitdrukking "broeder des Heeren". Niets geeft ons het recht dit als "neef" op te vatten. Daar heeft het nieuwtestamentische Grieks een ander woord voor. "Broeder des Heeren" wil dus op zijn minst zeggen, dat Jakobus een halfbroeder van Jezus geweest is en dat hij Jozef als vader had.

Op al deze gronden kan ik met de iden-

tificatie van Jakobus den zoon van Alfeüs met Jakobus de broeder des Heeren niet meegaan.

Hoogstens zou men, in geval men Maria de vrouw van Klopas onderscheidt van Maria, de moeder van Jakobus en Joses in onze Apostel en deze Jakobus dezelfde persoon kunnen zien. Dan weten wij iets meer van hem: dat zijn moeder Maria heette, dat zij Jezus in Galilea van haar goederen gediend had en Hem op Zijn laatste reis naar Judea gevolgd was. Verder, dat hij een broeder Joses had en dat hij zelf klein van gestalte was. Hij droeg immers de bijnaam "de kleine". ^{Mark.15:40}

Doch meer dan een vermoeden is deze gelijkstelling niet. Jakobus was eveneens een veel voorkomende naam. Die zoons van Maria, Jakobus en Joses, kunnen geziene leden van de eerste Christelijke gemeente geweest zijn, die toen haast iedereen kende, doch van wie wij verder niets weten.

Hier en daar ben ik de bewering tegengekomen, dat onze Jakobus, vóór Jezus hem riep, van beroep tollenaar zou zijn geweest. Waar men dat vandaan gehaald heeft, weet ik niet. Ik vermoed, dat een afwijkende lezing van Mark.2:14 hier nagewerkt heeft, die Jezus in plaats van Levi de zoon van Alfeüs Jakobus den zoon van Alfeüs laat roepen. Het feit, dat deze beide Apostelen een gelijknamige vader hadden, heeft enkele afschrijvers bij 't copieren der handschriften parten gespeeld.

Evenmin heeft men het recht in onze Apostel de schrijver van "de algemene brief van de Apostel Jakobus" te zien. Dat staat er in onze Bijbel wel boven, doch men begrijpt, dat deze woorden niet van de schrijver zelve afkomstig zijn. Een der eerste verzamelaars van de nieuwtestamentische geschriften heeft ze er natuurlijk boven gezet.

De schrijver noemt zich nergens: Apostel, doch dient zich in het eerste vers aan als "Jakobus, een dienstknecht Gods en des Heeren Jezus Christus." Men is 't er vrijwel algemeen over eens, dat in deze brief Jakobus de broeder des Heeren aan 't woord is, die soms ook Apostel genoemd wordt. Dit hoofdstuk loopt dus uit op de vrij onbevredigende conclusie: van Jako-

bus de zoon van Alfeüs weten wij met zekerheid niets. Ook de oud-Christelijke schrijvers laten ons hier in de steek. Het heeft er veel van, alsof zij de verschillende dragers van de naam Jakobus evenmin uit elkaar konden houden als tegenwoordig de meeste eenvoudige gemeenteleden.

Volgens de legende zou onze Apostel aanvankelijk in 't Zuiden van Palestina hebben gewerkt en later in Egypte, waar hij zou zijn gekruisigd.

Oproep voor nieuwe leden Bijbelse Boodschap Koor

Wegens het verlaten van enkele zeer gewaardeerde koorleden, zijn wij op zoek

naar zangers en zangeressen ter versterking van ons koor. Voor alle partijen, alt, sopraan, tenor en bas, kunnen wij nieuwe leden gebruiken.

Bent u zelf of weet u mensen die graag zingen ter eer van onze Heiland en Heer, meld u zich dan bij dirigent Henk Brouwer of contactpersoon Gretha Dorresteyn. gretha.dorresteyn@gmail.com

Informatie over meer praktische zaken wordt dan ook verstrekt. Wij oefenen 1x per maand op zaterdag en zingen in het Nederlands voornamelijk uit onze eigen NBC bundel. Tijden zijn 9.30 uur tot 12.00 uur inclusief een pauze halverwege. Voor koffie en/of thee wordt gezorgd.

Plaats van repetities is vooralsnog Werkhoven, centraal in Nederland, maar kan eventueel worden verplaatst als er veel mensen uit een bepaalde regio zich aanmelden.

Komt laat ons zingen al te zaam; God is goed!

In het voorgaande artikel van Dr. Lodder over Jakobus, de zoon van Alfeüs, heeft hij er op gewezen dat ten onrechte deze Jakobus veelal

werd gelijkgesteld aan Jakobus, de broeder des Heerem. Zo doet helaas ook William Cave, van wie u gewend bent nu een uiteenzetting te krijgen. Maar wat nu volgt handelt daarom niet over deze Jakobus, de zoon van Alfeüs, maar over "Jakobus de broeder des Heeren".

Jacobus, de broeder des Heeren

door William Cave, 1675

Wy vinden in de historie des Euangeliums niets aangetekend, wat zijn doen en levens-wijs was, eer hy tot een Discipel en apostel geroepen wierd, nog iets hem bysonder rakende, so lang onsen Saligmaker leefde. Na sijne opstanding is hy vereerd met een bysondere verschijning van onsen Heer aan hem, die wel met stilswijgen van de Euangelisten is voor-by gegaan, maar van den H. Paulus word aangetekend: Hy is gesien van meer dan vijf honderd broederen op een maal, daar na is hy gesien van Jacobo, welk van niemand anders verstaan word als van onsen Apostel. ^{1Kor.15:6,7}

Na Christi hemelvaart (hoewel ik de juiste tijd niet derf bepalen) wierd hy, voor alle de andere, tot Bisschop van Jerusalem gekoren, ter oorsaak dat hy Christus so na bestond; want de reden waarom Simeon tot desselfs naaste navolger in den stoel van Jerusalem gekoren wierd, vinden wy geweest te zijn, om dat hy na denselven des

Heeren naastbestaande was. Het was ook om die reden, dat Petrus, en de twee zonen Zebedei, hoewel by onsen Saligmaker in bysonder aansien, na dese hooge en eerwaardige plaats niet taalden, maar gewillig Jacobus den regtveerdigen daar toe verkoren. Dese weerdigheyt seggen sommige der Ouden hem gegeven te zijn van Christus selfs, toen hy aan hem verscheen: maar't is veyligst met andere te seggen, dat hy van de andere Apostelen verkoren is, of mogelijk dat de Heere eenige bysondere last hen daar van heeft nagelaten.

By hem vervoegde sig de H. Paulus na sijn bekeering, en wierd van hem met de regterhand der gemeenschap vereerd. ^{Gal.2:9}

Hem dede Petrus, van sijn wonderbaarlijkke verlossing uyt de gevangenissen, de boodschap brengen: Gaat henen, en boodschapt dit Jacobo, en den broederen, dat is, de geheele Gemeyn-

te, en bysonder Jacobo, den Bisschop en Herder derselven. ^{Hand.12:17}

Voornamentlijk doet hy sig op in de Synode te Jerusalem, in het groot verschil over de Mosaische Ceremoniën: want het geval door Petrus zijnde geopend, en door Paulus en Barnabas verder verhandeld, stond ten laats ten Jacobus op, om een besluitende uytpraak te geven, seggende, Dat men de bekeerde Heydenen met de dienstbaarheid van het Joodse jok niet moest beroeren, midts dat sy tot gevoeglijkheit voor die tijd eenige onverschillige saken onderhielden, welke voorslag hy voorstelde met dit vaststellend besluit: daarom oordeele ik, dit is mijn oordeel, mijn vonnis en uytpraak over dese saak. ^{Hand.15:19}

Woorden, die te merkelijker zijn, om dat se gesproken wierden, wanneer ook Petrus in die vergadering tegenwoordig was, en egter sulken autoriteit sig niet aanmatigde. Hadden de voorvegters van de Roomsche Kerk maar een sodanigen plaats voor Petri regterlijke autoriteit en magt, sy souden'er buyten twijfel nog grooter geschreeuw in de wereld van maken, dan van, Gy sijt Petrus, ^{Mat.16:18, 19} of weydt mijne schapen. ^{Joh.21:15-17}

Hy nam zijn bediening met alle mogelijke zorg en neerstigheit waar; liet geen gedeelte van een yverige en getrouw leydsman der sielen na; versterkte de swakke; onderwees de onwetende; bragt de dwalende te regt; bestrafte de hardnekkige; en overwon

door zijn geduurig prediken de ongeseggenlijkheit van dat verkeerd en wederspanning geslagt met welk hy te doen had, so dat hy de beste slag tot het aannemen van het Christen Geloof overhaalde.

Hy was so besorgd, en voorspoedig in zijn last, dat de spijt en boosheit sijner vyanden daar door gaande wierd, om tot zijn verderf t'samen te spannen; een soort van menschen, die de Apostel wel heeft uytgebeeld, dat se God niet behagen, en sig tegen allen stellen. ^{1Thes.2:15} Het verdroot hen te sien, dat de H. Paulus, door 't beroepen op den Keyser, hunne handen ontkomen was. Boosheit is so gierig en onverschadelijk als de helle selfs. Sy wonden dan hunne wraak tegen den H. Jacobus, die sy onder de regeering van Festus niet hebbende konnen uytvoeren, nu met meerder kragt poogen uyt te werken onder Albinus, die hem in die bediening volgde. Amanus de jonge, toenmaals Hoge-priester, en een van de secte der Sadduceën, (die, als Josephus, van dit selfe geval sprekende, segt, de onbarmhertigste en onverschoenlijkste rigters waren) nam tot dien eynde voor, hem, eer die nieuwe Stadhouder konde komen, te dooden, vergaderde schielijk den raad, daar de Apostel, nevens eenige andere, beschuldigt, en als verbrekers der Wet veroordeeld wierden: dog om de saak by het volk meer glans te geven, stellen sy de Schriftgeleerde en Phariseen (loose meesters in de konst van veynsen) te werk, om hem in sijne woorden te vangen.

Dese dan tot hem komende, begonden hem met allerley vleyende woorden aan te vallen: onder andere seyden sy, Dat sy alle een groot vertrouwen van hem hadden, en dat de geheele Natie so wel als sy hem het getuygenis van een seer regtveerdig man, en die geen aannemer der personen was, gaven, en daarom hem versogten, de dwaling en het verkeerde gevoelen dat het volk van Jesus had, dien sy voor Messias aansagen, te willen verbeteren, en daar toe de gelegentheyte nemen van de algemeene toeloop des volks tot het Paasch-feest, om hetselve in de bevatting van dese dingen te regt te brengen, en tot dien eynde met hen te gaan op het bovenste des Tempels, daar hy van allen mogt gesien en gehoord worden.

Zijnde dan voordeelich op de tinne, of vleugel des Tempels geplaatst, seyden sy tot hem: "Seg ons, o regtveerdige, wien wij de grootste reden ter wereld hebben te gelooven, aangesien het volk met de leere van Jesus, die gekruist is, so is ingenomen? Wat is de leer en instelling van den gekruisten Jesus?" Waarop de Apostel met een luyde stem antwoordde: "Waarom vraagt gy na Jesus den Soon des menschen? Hy sit ter rechterhand van de majesteyt in den hemel, en sal op de wolken des hemels weder komen." Het volk dat hoorende, verheerlijkte den gesegende Jesus, en riep openlijk uyt: Hosanna de Sone Davids. De Schriftgeleerde en Phariseen merkten nu, dat sy misleyd waren, en dat in plaats van herroeping, sy het volk

in hun dwaling hadden versterkt, en dat'er daarom geen middel over was, als hem aanstonds om te brengen, op dat andere door sijn droevige dood mogten gewaarschouwd worden hem niet te gelooven: waar op sy schielijk uytriepen, dat Justus, de regtveerdige (d.w.z. Jacobus), selfs verleyd, en een bedrieger was, en stieten hem van de plaats waar hy stond, van boven neder. Door die val was hy wel deerlijk gequetst, maar niet dood, en kreeg nog so veel kragt, dat hy op sijne knyen quam, en God voor hen bad.

Boosheyt is van te quaden aard, dan dat se of door vriendelikheden besadigt, of door wreedheyt kan voldaan worden: yversugt is niet meer de woede der menschen, als boosheyt de woede van den duyvel, en de siel en 'tlevens van de afvallige natuur is. Gemeene wraak doet haar maar in vlam uytbersten, en deselve tot wreeder gewelddadigheyt voortgaan. Sy dan misnoegd, dat sy hun werk niet volvoerd hadden, vielen op nieuws, op het geen hem van het leven nog overig was, aan; en, terwijl hij bad, en een Rechabijt, die'er by stond, (Epiphaneus seyde het was sijn Neef en nasaat Simeon) toetrad, en hen bad, dat sy dog een regtveerdig man, en die voor hen bad, wilden verschoonen, overvielen hem met een menigte van steenen, tot dat een, die barmhertiger wreed dan andere was, met een Vollers stok hem de hersenen uyt het hoofd sloeg. Dus stierf die goede man in het ses-en-negenste jaar sijnes ouderdoms, en ontrent vier-entwintig jaren na Christi hemelvaart,

tot groote smert en droefhey van alle vroomen, ja van alle verstandige en opregte zelfs onder de Joden, die, bekend Josephus zelfs, de bescheydenste in de stad waren, en stiptelijk na de Wet leefden, namen dat qualijk.

Hij wierd begraven, seyde Gregorius van Tours, op den Olijf-berg, in een graf, dat hy voor hemselfen had doen maken, en waar in hy reets Zacharias en Simeon begraven had, welk ik liever wil gelooven, dan 't gene Egesippus seyde, dat hy by den Tempel, ter plaats daar hy was omgebragt, begraven, en aldaar een gedenk-teeken, welk nog lang over bleef, opgerigt soude zijn: want de Joden hadden de gewoonte niet in de stad te begraven, veel min so na by den Tempel, en dat minst sulc een, dien sy als een Godslasteraar en bedrieger gedood hadden.

Hy was een man van een ongemeene en voorbeeldige godsalighey en devotie, opgevoed in de scherpte en nauwste voorschriften van godsdienst, een Priester, gelijk wy met waarschijnlijkhey mogen gissen, van de oude orde der Rechabieten, of liever, gelijk Epiphanius seyde, van de al-oude orde der Priesterschap, daar het Priesterlijk ampt het voorregt des eerstgeboorenen was; en dienvolgende Jacobus de oudste soon van Joseph zijnde, was ook daar door geheyligd, en daar toe afgesondert. Maar dat dese soort van Priesterschap oyt onder de Mosaïsche bedeeing plaats hebbe gehad, geeft ons de heylige Historie nergens te kennen: egter hy had een voorregt, 't zy

om wat reden het mag geweest zijn, (en seker het moest ergens om wesen) om te gaan niet in het Heylige der Heyligen, of het Alderheyligste, maar in het Heylige, of de Heylige plaats, daar de Priesters na de ordeninge van Aaron komen mogten; een voorregt, seggen de Ouden, dat hem eygen was, waarschijnlijk, om dat hy dat meer dan iemand van hen gebruykte. Het bidden was sijn geduurig werk en vermaak; hy scheen daar in te leven, en van geen saak werk te maken, dan van t'elkens tot het omgaan met God weder te keeren; tot dien eynde was sijn gewoonte alleen in den Tempel te gaan om te bidden, welk hy altijd knielende en met de grootste eerbiedighey deed, tot dat door dat dagelijks knielen sijne knyen so hard en vereelt geworden waren, als de huyl en bult van een Kameel.

Hy, die gesegd had dat een kragtigh gebed der regtveerdighen veel vermag, ^{Jak.5:16} bevond sulcs door eygen bevindeing waar te zijn, wanneer de Heer sijne ooren tot sijn gebeden neyde, so dat, als hy ten tijde van groote droogte om regen bad, de hemelen aanstonds in een vrugtbaren regen gelijk als smolten. Ook was sijn weldadighey ontrent menschen niet minder, dan sijn Godsalighey ontrent God: hy deed goed aan allen; waakte voor der menschen sielen, en sogt hun eeuwig voordeel voort te setten. Sijn daaglijkse boodschap in den Tempel was voor de salighey der menschen, en dat God van haar geen scherpe rekenschap eyeschen wilde, te bidden; hy konde sijn

vinnigste vyanden vergeven, en het quade overwinnen door het goede. Van de tinne des Tempels afgestooten, gebruykte hy al den adem, die hy nog had, nergens anders toe, dan om zijn gebed tot quijschelding sijner moordenaars hemelwaards op te senden: Ik bid u, waren sijne woorden, o Heere God! Vergeeft het haar, want sy weten niet wat sy doen.

Hy was van een seer sagtmoedige en nederige inborst; roemde 't geen in andere uytmuntte, en verbergde 't geen in hemselven prijsenswaardig was. Sijn maagschap met Christus, en de aansienlijkheit van zijn plaats, deede hem geen hooger gedagten, als van sijne broederen, hebben, en ontging met alle sorgvuldigheit 't geen hem boven andere souden konnen doen agten.

Hoewel hy de broeder onses Heeren was, geeft hy hemselven egter geen ander benaming in het opschrift van sijnen Brief, dan dat hy was de dienstknecht Jesu Christi, en haald selfs niet eens op, dat hy een Apostel is. Sijn matigheit was verwonderens weerdig; want hy at geheel geen vleesch, dronk nog wijn nog sterken drank, en ging noyt in het bad. Sijn heylige en aan de wereld gestorvene ziel was met het allerminste vergenoegd; hij ging bloots-voets, en droeg nooit andere dan linnen kleederen.

Hy leefde sekerlijk na de nauwste regelen der Nazireërs, en gelijk de muts of priesterlijke plaat, die hy op zijn hoofd droeg, zijn Priesterschap, dat

meer na de ordening van Melchizedek, of der eerstgeboorenen, dan die van Aäron was, te kennen gaf, so bleek uyt het niet scheeren van zijn hoofd, uyt het niet gebruyken van salvingen, uyt zijn kleeding en eet-order, en also uyt de strengheit van zijn leven, dat hy een van de Nazireërs, en na het seggen van Hegesippus, van sijnes moeders ligchaam daar toe geheyligd was.

Hy was van so hemelschen gesteltenis, dat hy de liefde en een wonder van zijn eeuw was, en om de hoogagting van zijn heylig en godsdienstig leven doorgaans genaamd wierd, Jacobus de regtveerdige (Justus).

Men agte, dat de veyligheit en welstand des volks afhing van sijne gebeden en vermogen op den hemel, welk hem de eerweerdige benaming van Oblias of Ozliam, de bescherming en sterkte des volks, gaf; even of met zijn vertrek hunne besetting ontwapend, en hun sterkte geslegt was. En sekerlijk so was het: want weynige jaren na desselfs dood trok der Romeynen leger tegen hen op, en setten alles in een bloedbad, en 't verderf; en 't is geen wonder, dat, wanneer de sluyzen worden weggenomen, en Moses niet meer in de scheure staat, ^{Ps.106:23} de oordeelen Gods gelijk een vloed op een volk nederstorten. Eliza, staat 'er, stierf, en sy begroeven hem, en de benden der Moabiten quamen in het land. ^{2Kon.13:20} Met een woord, hy was het vermaak van alle vroomen, en van het volk so bemind en geagt, dat se hem naliepen, en elk om het

seerst, al was het maar de boord sijnes kleeds, poogden aan te raken; en na Eusebius ons berigt, heeft men sijnen Bisschoppelijken stoel selfs, waarop hy plagt te sitten, tot sijne eeuwe toe nauwkeurig bewaard, en deselve een soort van eerbied bewesen. Hy was geëerd en bemind, niet alleen van zijn vrienden, maar ook van sijne vyanden; so dat de Joden selfs in hunnen Talmud van hem spreken, als een die in den naam van zijn Meester Jesus wonderen dede; ja de verstandigste onder hen sagen zijn martelaarschap aan als een open deur tot alle rampen en swarigheden, die hen na weynig tijds overvielen. Immers, ik ben versekerd, dat Josephus bysonderlijk de dood van desen H. Jacobus als een saak, die straks daar na de Goddelijke wraak gewakkerd, en het algemeen verderf en verwoesting van die natie verhaast heeft, aanziet.

Hy heeft niet meer dan eenen Sendbrief geschreven, na allen schijn niet lang voor zijn bloedige dood, gelijk uyt eenige woorden, op den nakenden ondergang der Joodse natie slaande, klaarlijk blijkt. Hy schreef dien aan bekeerde Joden, die alom in die Oostersche Gewesten verstrooid waren, om hen onder het lijden en de verdrukking te troosten, en tegen dwaling te versterken. Hy sag een groot verval, en verderf der seden inbreken, en dat de suyverheyd des Christelijken Geloofs door de vuyle leerstukken en de practijk van de Gnostici, die onder het voorwenden van yver voor de wettische Kerk-seden sig doorgaans

onder de Joden vermengden, begon ondermijnt te worden. Hy sag de vrygeestery met groote schreeden aannaderen, den weg ten hemel gemakkelijk en sagt gemaakt, het roepen der menschen tegen goede werken als onnodig en onnut, en het drijven dat het bloote geloof der Christen Leere tot de saligheyt genoeg was. Tegen dese steld hy hem aan; dringd op de suyverheyd, lijdsaamheyt, weldadigheyt, liefde en alle deugden, van een vroom leven, en bewijst door onwederleggelijke redenen, dat dat Geloof alleen, welk met gehoorsaamheyt en een heylig leven vergesellschaft is, ons voor God regtveerdigen, en regt ten eeuwigen leven geven kan.

Behalven desen Brief, is'er een soort van een voorbereyding tot het Euangelium uytgegeven onder den naam van proteuangelion, het voor- of eerst Euangelium, welk hem word toegeschreven, en nog heden voor handen is, behelsende het geslagt, afkomst en geboorte van Christus en de maagd Maria, en word beslooten met een voorgeven des schrijvers, dat hy het ten tijde van den oproer die door Herodes tot Jerusalem verwekt was, en hem genoodsaakt had na de woestijne te vlieden, geschreven had: maar hoewel dat het hier en daar met de Euangelisch historien wel kan worden over-een gebracht, is het egter altijd als een bastaard en Apocryph geschrift verworpen, versonnen in die slordige eeuw, wanneer de menschen niet ontsagen eenig geschrift met den naam van een Apostel te stempelen.

De Taalven (11)

door Dr. W. Lodder

Thaddeus/Judas

Wij komen thans tot nummer 10. Dat is ja, daar zitten wij reeds midden in de moeilijkheden. Wie zijn Bijbel voor de dag haalt om aan de hand van de verschillende Apostellijsten na te gaan, wie thans aan de beurt is, loopt al dadelijk vast.

Ik althans had het gevoel alsof ik in een labyrint van kwesties beland was, toen ik deze lijsten met elkaar vergeleken had. En ik durf niet beweren de Ariadne-draad gevonden te hebben met behulp waarvan ik voor de lezers als zekere betrouwbare gids kan fungeren.

Van alle kanten komen de vragen immers op ons af. Waarom noemt Mattheüs deze Apostel "Lebbeüs, toege-naamd Thaddeüs", ^{Mat.10:3} terwijl Markus als zijn eigenlijke naam Thaddeüs aangeeft? ^{Mark.3:18}

En waarom keerde Lukas blijkbaar bij nummer 10 en 11 de volgorde om en plaatst hij "Simon genaamd Zelotes" vóór de man, die hier noch Lebbeüs noch Thaddeüs, doch Judas (de broeder) van Jakobus genoemd wordt?

^{Luk.6:16} Had deze Apostel dan drie namen, één Joodse, één Griekse en nog een bijnaam? Men ziet: vragen te over.

Reeds in de oud-Christelijke tijd zat men er mee en probeerde men de plooiën in de verschillende Apostellijsten glad te strijken door de lijst van de ene

Evangelist te corrigeren naar die van de andere. De sporen daarvan vindt men in verschillende handschriften, óók in die, waarop in onze Statenvertaling de tekst van Mattheüs en Markus teruggaat. Er is zogenaamd in "verbeterd".

In mijn gedachten zie ik het gezicht van meer dan één lezer bedenkelijk betrekken. Misschien heeft hij zelfs moeite om de verzuchting in te houden: "dat die boze schriftekritiek tegenwoordig toch ook maar niets onaangetast laat en er op uit is ons alle vastigheid te ontnemen." Doch met wijlen Prof. Jonker ga ik voort: "Nu, zo'n gramstoren blik laat ik mij gaarne welgevallen. En ik verzeker die neutelige broeder oprecht, dat ik hem zijn achterdochtige schrikachtigheid voor de halsbrekende toeren, welke tegenwoordig die schriftekritiek gelieft te maken, o zo gemakkelijk kan vergeven."

Doch wij zijn nu dertig jaar verder. De kritiek, in 't bijzonder de tekstkritiek, maakt zulke dolle sprongen niet meer. Zij is voorzichtig geworden.

In elk geval is mijn bewering, die mogelijk bij deze of gene tot bovenstaande verdenking aanleiding gaf, met de stukken in de hand te bewijzen.

In de oudste handschriften uit de vierde eeuw na Christus staat in Mat.10:3 in plaats van "Lebbeüs, toegenaamd Thaddeüs" eenvoudig "èn Thaddeus". Daarmee verdwijnt de naam Lebbeüs uit onze Bijbel, want Markus noemt deze Apostel:Thaddeus.

Doch direct komt hier weer een nieuwe vraag op: hoe kwam men er dan toe dezen Apostel Lebbeüs te noemen? Oud-Christelijke schrijvers uit de tijd voor 't ontstaan der oudste handschriften geven blijk deze naam reeds te kennen. Dan moeten zij die toch ergens in één der Evangelieën hebben gevonden. Daarom zijn er nieuwtestamentici, die menen, dat Lebbeüs bij Mattheüs de oorspronkelijke naam is en dat op grond van de tekst van Markus de woorden "toegenaamd Thaddeüs" ingelast zijn.

Met dat al houden wij dan toch drie namen over voor één en dezelfde persoon. Een unicum is dat niet. Ik herinner aan Jozef, toegenaamd Barsabas, die toegenaamd was Justus uit Hand.1:23.

De betekenis van Lebbeüs is niet met zekerheid vast te stellen. De één vermoedt, dat de Apostel zo genoemd werd, omdat hij afkomstig zou zijn uit een Galileesch plaatsje: Lemma, terwijl de ander het wil afleiden van

't Hebreeuwse woord "leb", d.i. hart. Uit het Jiddisch is dat woord in onze taal overgegaan in den vorm van "lef". Men komt dan voor Lebbeüs tot de betekenis "de moedige".

En Thaddeüs? Is dat Grieks of Aramees? In het eerste geval hebben wij er een afkorting van Theodotos of van Theodoros (Godsgeschenk) in te zien; in het tweede betekent het waarschijnlijk "lofzanger". In de Talmudische literatuur komt tenminste een Thaddeüs voor, die zijn naam in verband brengt met "todah", lofprijzing.

In diezelfde richting gaat ook de vertaling van de naam: Judas, dien Lukas hem geeft, nl. lof, zodat beide namen dan nagenoeg gelijk zouden zijn.

Gaat hier misschien een tipje van den sluier op? 't Zou te begrijpen zijn, als men na 't verraad van de gelijknamige Iskariot in de eerste Christelijke gemeente naar een andere naam voor deze Apostel gezocht had. Men kon hem toch niet "Judas" blijven noemen. Maar dat behoefde óók niet, als hij nog een andere, een Arameese naam van dezelfde beteekenis had, nl. Thaddeüs. Is dat vermoeden juist, dan heeft Lukas, die in zijn Evangelie blijk geeft meer historisch besef te hebben bezeten dan zijn voorgangers, ons de oorspronkelijke naam van deze Apostel bewaard: Judas.

Johannes noemt hem ook zó, al voegt hij er ter voorkoming van misverstand bij "niet de Iskariot", als hij hem in

hoofdstuk 14 de Heiland in de rede laat vallen, omdat hij Diens gedachtengang niet kon volgen.

Hij begreep niet, waarom Jezus Zich slechts zou openbaren aan hen, die Hem liefhadden en Zijn geboden bewaarden. Zijn hart verlangde er naar, dat de Meester Zich voor de ogen der wereld zou legitimeren als de verwachte der Vadersen. Dat typeert de echte Jood. Vandaar zijn vraag: "Heere, wat is het, dat Gij Uzelven aan ons zult openbaren en niet aan de wereld?"
Joh.14:22 Een rechtstreeks antwoord ontvangt hij niet; trouwens hij zou het toen waarschijnlijk toch niet hebben begrepen. Daarom verduidelijkt Jezus alleen, wat Hij verstond onder dit "Zichzelven aan hen openbaren".^{vs.23}

Men heeft onze Apostel voor de schrijver van de kleine brief van Judas gehouden. Evenwel ten onrechte. Men ging daarbij hoofdzakelijk af op het opschrift "de algemene brief van de Apostel Judas." Ik ga hier niet herhalen, wat ik in 't vorige hoofdstuk gezegd heb. Wij hebben niet te maken met 't geen een verzamelaar er geliefde boven te zetten, doch alleen met de tekst van de brief.

In 't eerste vers dient de schrijver zich aan als "een dienstknecht van Jezus Christus en broeder van Jakobus." Het cursief gedrukte verbindingswoordje komt feitelijk in de grondtext niet voor; daar staat een zwakke tegenstelling, die zich in onze taal moeilijk laat weergeven. Het zou te sterk zijn,

als men vertaalde: "een dienstknecht van Jezus Christus, maar een broeder van Jakobus", doch in die richting gaat het toch. Hier gluuert de persoon van de schrijver even van achter de tekst om het hoekje. De brief is geschreven door de broeder van Jakobus en van Jezus. Hij voelde, dat het niet aanging onder deze introductie gehoor bij zijn lezers te vragen. Dat zou bedenkelijk veel op zelfverheffing gaan lijken. En daar wilde hij zelfs de schijn van vermijden. Toch moesten de lezers van zijn brief weten, wie hier tot hen sprak: 'n dienstknecht van Jezus Christus, een broeder van Jakobus evenwel, van de beroemde Jakobus, die iedereen in de eerste Christenheid kende. In deze Judas hebben wij dus niet met onze Apostel te doen.

En nu gaan wij opeens onze Statenvertalers begrijpen. Zij schreven de brief van Jakobus toe aan de Apostel, aan de zoon van Alfeüs, die zij vereenzelvigden met de gelijknamige broeder des Heeren. Deze brief van Judas was door diens broeder geschreven. Dat stond gezien vers 1 als een paal boven water. Maar dan moest deze Judas óók een broeder van Jakobus, de zoon van Alfeüs zijn. Toch aarzelden zij. Zou dat wel juist zijn? Nog een broederpaar onder "de twaalf"? Daarom vertaalden zij het "Judas van Jakobus" in Luk.6:10 maar liever niet, doch gaven de Griekse verbuigings-vorm weer van den grondtekst "Judas Jacobi." De moeilijke klip was omzeild. In Hand.1:13 waren zij blijkbaar over hun aarzeling heen en toen vertaalden zij deze

woorden verkeerd: "Judas de broeder van Jacobus" in plaats van "Judas de zoon van Jakobus."

met de Apostel Judas en deze tot een broeder van Jakobus den zoon van Alfeüs te maken.

De Staten-vertalers hadden het dus bij het rechte eind, toen zij aannamen, dat de schrijvers van de brieven van Jakobus en Judas: Jacobus de broeder des Heeren en diens broeder Judas waren. Doch ten onrechte vereenzelvigden zij de eerstgenoemde met Jakobus de zoon van Alfeüs. En toen zat er niets anders op dan de schrijver van de kleinste brief te identificeren

Van de verdere levensloop van onze Apostel is ons nagenoeg niets bekend. Hij schijnt in Syrië en in het Oosten te hebben gewerkt. Sommigen laten hem zelfs met Thomas naar Indië gaan. In hoofdstuk 8 wezen wij er reeds op, dat hij in de oud-Christelijke tijd meer dan eens met deze Apostel verward is.

Algemeen nemen de legenden aan, dat hij als martelaar stierf.

De zonde van Korach was drievoudig:

- (1) verzet tegen het rechtmatig gezag;
- (2) speciaal verzet tegen het gezag van Mozes;
- (3) het zich aanmatigen van de rechten der priesters.

In de verzen 12 en 13 wordt ons een schrille beschrijving gegeven van het karakter en de invloed van deze mensen.

Zij "weiden" zichzelf, terwijl de goede herder de schapen weidt. ^{Ez.34:2} Zij zijn "wolken die geen water geven", namelijk onvruchtbaar en nutteloos. "Zij worden van de winden omgedreven", d.w.z. zij zijn veranderlijk, onstandvastig. ^{Ef.4:14} Zij zijn "bomen die geen vrucht geven". Zij mogen een groot gehoor bereiken en het mag schijnen, dat zij heel wat doen, maar het is niet blijvend. ^{Joh.15:16}

In het bijzonder wijzen wij u nog op vs.16. Wel moeten wij bij de verklaring van al de bijzonderheden van de verzen 12-16 bedenken, dat Judas de valse leraars beschrijft, zoals God hen ziet. "Wolken" kunnen soms heel mooi zijn en "baren der zee" zeer indrukwekkend. "Hun mond spreekt hoogdravend". ^{vs.16} Dit zal mogelijk de omschrijving zijn van wat wij "buitengewone welsprekendheid" noemen.

De profetie van Henoch wordt in het Oude Testament niet vermeld. Henoch leefde vóór de zondvloed, toen de boosheid der wereld al zeer groot en het verschrikkelijke oordeel op handen was. Hij heeft de toenmalige mensheid ongetwijfeld gewaarschuwd, maar is het niet bijzonder merkwaardig, dat hij de wederkomst van Christus heeft voorgezegd? ^{vs.14}

Wat Dr. Lodder meldde aangaande de identiteit van de apostel Jacobus, zoon van Alfeüs, geldt ook voor die van Judas, genaamd Thaddeüs: Hij wordt verward met Judas, de broeder van Jacobus, de broeder des Heeren. Het bleek niet moeilijk het commentaar van William Cave te splitsen in twee delen. Het resultaat volgt hieronder.

Judas – Thaddeüs

door William Cave, 1675

Gemerkt het in de Heylige Boeken gewoon is aan iemand meer eygene namen dan één te geven, so komen ons ook in de Historie des Euangeliums drie verscheyden namen voor, met welke dese Apostel beschreven word, te weten Judas, Thaddeüs en Lebbeüs.

De eerste was een naam gemeen onder de Joden, en hen aangenaam, als zijnde de naam van een der groote Patriarchen en grondleggers hunner Natie: dese egter schijnt van onsen Apostel naderhand met die van Thaddeüs, van hetselve wortel-woord afkomstig, en van de selve nadruk en betekenis, te zijn verwisseld, daar toe hy twee redenen kan gehad hebben, de eene uyt een bygeloovige eerbiedigheyt, die de Joden voor de naam Jehovah (nomen tetragrammaton – de vier-letterige naam) hadden, dien sy oordeelden van niemand dan van den Hoge-priester, en van dien selfs op geene, dan van de plegtelijke dagen te mogen worden uytgesproken, waar het dan van daan quam, dat, als iemand een naam had,

waar in het meerder-deel der letteren van dien onuytsprekelijken naam was (en so was het met de naam Jehuda of Juda) men deselve niet in sijn gemeene reden nog onbedagtsaam derfde noemen, en die liever verkneeden in een anderen, die dien gelijk, en van de selve betekenis en nadruk was, of die'er naast na geleet en mede overeen quam.

Een tweede uyt een bysonder mishagen der Apostelen in dien naam van Judas, door dien de verradery en bloed-dorstigheyt van Judas Iscarioth dien naam by hen seer gehaat en verfoeyelijk gemaakt had, weshalven de H. Mattheüs en Markus, om alle mislagen hier ontrent voor te komen, en den regtveerdigen niet te vermengen met den godloosen, hem bij die naam nooit noemen, maar met de andere Lebbeüs of Thaddeüs; en dat'er dit voornamelijk mede beoogd wierd, geeft de Euangelist klaarlijk te kennen, als hy hem noemd Judas, niet de Iscarioth. ^{Joh.14:22}

Wat zijn naam Lebbeüs aangaat, die schijnt zijn oorsprong te hebben of van leb, een hert (hart), uyt welken hoofde de H. Hieronymus die vertaald door Corcutum, hertjen (hartje), waarschijnlijk om zijn wijsheyt en voorsigtigheyt uyt te drukken, of anders van labi, een Leeuw, en also zijn opsigt te hebben op de oude voorsegging Jacobs van Juda: Juda is een Leeuwen-welp hy legd sig neder als een Leeuw, en als een oude Leeuw, ^{Gen.49:9} 't welk mogelijk een grote reden was van het geven deses naams aan den H. Judas.

Uyt dese prophetie des Aards-vaders Jacobs word ons gesegd, dat één van de schoolen of Synagogen der geleerde onder de Joden (die om alle verwerring voor te komen henselven onderscheyde benamingen plegen te geven) gelegentheyt nam om haarselven Laby te noemen, als die sig leerlingen en nasaten van dien Leeuws-gelijken soon van Jacob rekenden te zijn, en dat de H. Judas een van dat geselschap was, en om dat hy onder hen uytmuntte den naam van Labeüs, of, gelijk het verdrayd uytgesproken word, Lebbeüs behield.

Ik beken, de gissing van seker geleerd Man, dat Judas mogt Lebbeüs genaamd zijn, na de plaats van zijn geboorte, als zijnde geboren tot Lebba, een stad, die, gelijk hy seyde, Plinius in de Provincie van Galileen, niet verre van Carmel steld, vry waarschijnlijk is, ten ware in alle afschriften, die ik van Plinius gesien heb, niet Lebba maar Jebba stond: maar de Leser

neme zijn genoeg in dese of gene gissing, die hem waarschijnlijk dunkt.

De H. Hieronymus schijnt menigmaal geen onderscheyd tussen Judas en Simon Zelotes, wiens titel hy aan hem geeft, te maken, egter zijne tweede gedagten hebben hem tot beter gevoelen gebracht; en seker, gemerkt de beschrijving der Euangelisten so duydelyk het onderscheid toond, konde een maar gemeene opmerking wel sien, dat dat seggen moest verbeterd worden.

Wanneer hy tot een Discipel geroepen zy vinden wy niet, also hy niet eerder voorkomt, dan in het optellen van de apostelen.

Ook zijn van hem na 't beroepen tot het Apostelschap geen bysonderheden aangetekend, uytgenomen eene vraag, van hem onsen Saligmaker voorgesteld, ^{Joh.14:21, 22} die gesproken hebbende van de groote saken, die hy en zijn Vader aan zijne opregte leerlingen en navolgers doen, en sig aan hen na zijne opstanding openbaren wilde, vraagde de H. Judas (wiens gedagten so wel als van de andere met de verwagting van een aardsch Koninkrijk des Messias beset waren) niet konnende begripen hoe dit met de openbare heerlijkheyt van dien staat, welken sy te gemoed sagen, konde bestaan, Wat het was, dat hy hemselven aan hen, en niet aan de wereld openbaren soude? Welk van onsen Heer beantwoord wierd, met te seggen, dat de wereld aan die Goddelijke openbaringen geen deel kon-

de hebben, als zijnde vreemd en een vyandin van 't geen haar tot gemeenschap met den hemel soude bequamen; en dat het alleenlijk de goede en vroomen, menschen van een Godlijk en hemelsch gemoed en gesteldheyt, en godsdienstige onderhouders van sijne Wetten en wil waren, welk God met desen gemeensamen omgang vereeren, en tot sodanige bysondere blijken van genade en gunst toelaten wilde.

Eusebius verhaald, dat de H. Thomas na onses Heeren hemelvaart Thaddeus den Apostel tot Abgarus, den Landvoogd van Edessa heeft afgesonden, en dat deselve aldaar siekte genas, mirakelen wrogt, de Leere van het Christendom verklaarde, en Abgarus nevens sijn volk tot het Geloove bekeerde: voor die moeyte nu bood hem die Landsheer groote gaven en vereeringen aan, die hy met een edelmoe-dige bespotting verwierp, seggende, geen reden te hebben, van andere te nemen 't geen sy gewillig overgegeven en verlaten hadden: welk alles Eusebius, hebbende het selve uyt de Syrische Stads-boeken van Edessa vertaald, wijd en breed ophaald.

De H. Hieronymus wil ronduyt dat dese Thaddeüs onse Apostel Judas was: maar sijn bloot seggen is in dit geval geen bewijs genoeg, te meer, om dat Eusebius niet anders van hem maakt, dan een van de seventig Discipelen, welk hy, indien deselve een was van de twaalve geweest, niet wel soude hebben derven doen. 't Is waar, hy noemd hem wel een Apostel,

maar daar uyt volgd niet anders, dan dat hy, na ruyme betekenis van dat woord, een Discipel, een reys-genoot, en een hulp derselven was, gelijk de Seventige by uytnemendheyt daar door bekend zijn. Ook is by de oude Kerkelijke schrijvers niets gemeender, dan aan de eerst planters en uytbreyders der Christelijke Religie in eenig Gewest den eernaam van Apostelen te geven.

Maar dit overstappende, hy doorreysde, so dra hy tot het prediken des Euangeliums was uytgesonden, geheel Judea en Galilea, vervolgens door Samaria na Idumea, en de steden van Arabien, en de omleggende landen, en ten laatsten na Syrien en Mesopotamien. Nicephorus voegd'er by, dat hy na dat alles tot Edessa, daar Abgarus Landsheer, en daar de andere Thaddeüs, een van de Seventige voor hem reeds was, gekomen is. Hier soude hy, 't geen de ander had begonnen, hebben voltrokken, en de leer van onsen Saligmaker, door prediken en wonderen te doen, bevestigd hebbende, vreedzaam en gerustelijk gestorven zijn; hoewel Dorotheus wil, dat hy tot Berytus gedood, en aldaar begraven is.

Door een by-na algemeene toestemming van de schrijvers der Latijsche Kerken word hy geseyd gereysd te zijn na Persien, en daar, na veel-jarige voorspoed in sijn Apostolische bediening, ten laatsten, om sijn openhertig bestraffen hunner bygeloovigheden en gewoontens, door de Magi wreedelijk te zijn omgebracht

Judas – broeder van Jakobus

door William Cave, 1675

Hy was, so veel sijn geslagt en maagschap aangaat, een nabestaande van onsen Heer. Nicephorus stelt hem na waarheyte geweest te zijn de soon van Joseph en broeder van Jacobus, Bisschop van Jerusalem; want dat onder het getal van die eenen Judas was, is baarblijkelijk: Sijn sijne broeders niet Jacobes en Joses, Simon en Judas; Mat. 13:55 't welk my ten hoogsten doet over Scaliger verwonderen, dat hy so vryborstig derft seggen, dat niemand der Euangelisten oyt eenen Judas broeder des Heeren noemd.

Dat hy getrouwd geweest is, blijkt genoegsaam uyt sijne kinds kinderen, die van Eusebius worden opgehaald, en van welke Egesippus 't volgende verhaald. Domitianus de Keyser, wien sijne schrikkelijke godloosheyte geweldig yversugtig deed zijn, en elk een, na sijn rijk scheen te staan, vragde hield, had gehoord, dat'er sommige uyt de linie Davids, en maagschap Christi nog overig waren. Twee kinds kinderen van Judas, de broeder onses Heeren, wierden uyt dien hoofde voor hem gebragt, die hy, verstaan hebbende dat se van den stam en nakomelingen Davids waren, vragde, Wat sy voor goederen en besittingen hadden? Waar op sy antwoordden, dat sy maar weynige akkeren lands hadden, en uyt de vrugten van dien

hem sijne schattingen betaalden, en met hunner handen werk, welk de eelt en de hardigheyte derselven, die sy hem toonden, uytwees, sig onderhielden.

Vervolgens vragde hy hen van Christus, en de staat van sijn Koninkrijk, hoedanig het was, en waar en wanneer het beginnen soude? Waar op sy tot antwoord gaven, dat sijn Koninkrijk niet van dese wereld, nog van de soort der aardsche heerschappien, maar geestelyk en hemelsch, was, en volkomenlyk plaats soude hebben op het eynde van de wereld, wanneer hy met groote heerlijkheyte komen, doodde en levendige oordeelen, en een iegelijk na sijne werken vergelden sal: waar op volgde, dat hy deser menschen geringheyte en eenvoudigheyte, voor welke hy niet te vreesen had, siende, hen, sonder eenige strengheyte te oeffenen, gaan liet; die nu niet alleen als bloedvrienden onses Heeren, maar ook als Martelaars worden aangesien, van elk een geëerd, en tot aansien en de regeering der Kerke verheven wierden, en leefden tot de tijd van Trajanus toe.

Den H. Judas heeft maar eenen Sendbrief nagelaten, die van een algemeen belang, en aan alle Christenen geschreven is. Het duurde al eenigen

tijd, eer deselve van de Kerk alom aangenomen, en in 't Register nevens de andere boeken gesteld wierd.

't Is waar de schrijver noemd hemselfen geen Apostel, maar so deeden ook de H. Jacobus, de H. Johannes, en somtijds de H. Paulus selfs niet: immers moet hy niet erger gehandeld worden, om dat daar hy hemselfen niet alleen een Apostel, maar de broeder onses Heeren had konnen noemen, hy sig uyt nederigheyt enkelijk een dienstknegt Jesu Christi noemd, te meer, om dat hy'er byvoegd 't geen daar mede over-een komt, dat hy de broeder was van Jacobus: een omschrijving, die op niemand dan onsen Apostel past; behalven dat het opschrift deses Briefs in de al-oude tijd was De algemeene Send-brief des Apostels Judae.

't Is een groote reden, seyde ons Hieronymus, tegen de geloofweerdigheyt deses Briefs by ouds geweest, dat hy iets uyt een apocryph boek van Enoch aanhaald. Die boek genaamd de Openbaring van Enoch was in de eerste tijden der Kerk vry vroeg in wesen; menigmaal word'er van gewaagd, en iets uyt bygebragt van Ireneüs, Tertullianus, Clemens van Alexandrien, Origenes, en andere, van welke sommige dat boek niet veel minder dan voor regelmatig houden. Maar wat? Indien het onse Apostel niet heeft gehaald uyt dit apocryphe boek, maar uyt een prophete, die van eeuw tot eeuw bekend, en door gemeene overlevering hem ook ter hand gekomen

is, of dat se hem onmiddellijk door den geest Gods is overgeleverd?

Maar genomen het was uyt dat boek, gaande op den Naam van Enoch, gehaald, geeft dat iets tegen authoriteyt van desen Send-brief? Alles hoop ik, is niet aanstonds valsch 't geen in een apocryph en onregelmatig schrift staat; ook bewijst het enkel getuygenis uyt sulken boek niet meer des Apostels goedkeuring van al het andere, dan het bybrengen Pauli van een goede reden of twee uyt Menander, Aratus en Epimenides bewijst, dat hy al het overige van die Heydensche Poëten goed keurd. En seker niets was gepaster, als daar van te spreken, indien wy ons maar voorstellen, dat de Apostel in desen Brief voornamelijk de Gnostijken tegen gaat, die van sulke overgeleverde en apocryphe schriften, en waarschijnlijk van dit eygen boek van Enoch, hun meeste werk maakten.

Het selve kan men seggen van 't geen in dien Brief vers 9 voorkomt, rakende den twist van Michaël den Archangel met den Duyvel over het ligchaam Mosis, welk nergens in de heylige Historie-boeken te vinden is, maar geagt word gehaald te zijn uyt een Joodsch schrift, genaamd *het afscheid van Mozes*, en van eenige Grieksche Vaders onder de naam *de opneming van Moses* aangehaald, in welk gemelde saak aangetekend staat. Ook is dit niet meer stoffe van verwondering in Judas, als dat de H. Paulus de namen van Jannes en Jambres als twee Egyptische tovenaars noemd, die Mo-

ses tegenstonden, ^{2Tim.3:8} welk hy of uyt overlevering, of uyt een onregelmatig schrijver van die tijd moet geweten hebben, also'er Moses, die saak verhalende, geen gewag van maakt.

Maar laat het voorige, en dit laatste wesen van waar het wil, 't is ons genoeg dat de Geest Gods 't een en 't ander geloofwaardig gemaakt, en tot een gedeelte van den heyligen Canon, of regelmatige boeken des Nieuwen Testaments geheyligd heeft.

Ten vollen nu getoond zijnde, dat dese Brief canonijk, of regelmatig is, konde ook niemand als de H. Judas desselfs schrijver zijn: want wie als hy is de broeder geweest van den H. Jacobus? Met welken naam hy in de Euangelische historie meer dan eens word voorgesteld.

't Is waar, Grotius wil met alle geweld, dat deselve geschreven is door een jonger of later Judas, de vijftiende Bisschop van Jeruzalem, onder de regeering van den Keyser Adrianus, en om dat in den beginne des Briefs de woorden *De broeder Jacobi*, hem t'eenemaal verveelen, steld hy, hoewel sonder eenigen schijn van reden, vast, dat die'er door d'een of d'ander afschrijver zijn by gelast.

Maar handelt men so doende niet te meesterlijk met de heylige saken? Geeft men so doende niet al te grooten vryheyd? Immers dit eens toegegeven zijnde, sal aanstonds de deure tot de wondelijkste en buyten-sporigste gis-

singen geopend zijn, en zal men niet weten, waar men sijn voet voor 't geloof veylig sal neder setten. Dog de leser kan sig te binnen brengen 't geen van de aanmerkingen van dien geleerden man, na sijn dood uytgekomen, elders door ons is aangetekend.

Ik sal niet ophalen, dat'er in dien Brief veele saken sijn, die uytdukkelijk op onsen Apostel slaan, en blijk geven van by die selve gelegentheyt, en ontrent de selve tijd, als de tweede Sendbrief Petri, (also'er tusschen d'een en d'ander een groote over-een-komst, so in woorden als in saken is) geschreven te zijn; zelfs zijn er, die desen Brief niet min dan seven-en-twintig jaren voor die van Petrus willen geschreven te zijn, en daar uyt beweren, dat Petrus die spreekwijzen die in sijnen Brief voorkomen, uyt de Brief van Judas ontleend heeft.

Het oogmerk van dien Brief is de Christenen tegen de Gnostische dwalingen, de losse en verleydende grond-regelen, door Simon de tooveraar en desselfs aanhangers gedreven, te sterken; tot welken eynde hy hunne rampsalige leeringen, en gebruyken bondig en cierlijk verdoend, en de Christenen ernstig vermaand voor het Geloove, dat eenmaal den Heyligen overgeleverd is, te strijden, sodanige schadelijke verleyders als pesten en vyer-branden, te schuwen; en aan hunne sonden, op dat sy nevens hen in het vreeslijk oordeel, dat hen boven het hoofd hong, niet mogen vergaan, geen gemeenschap te hebben.

De Brief van Judas

De schrijver noemt zichzelf "Judas, een dienstknecht van Jezus Christus, en broeder van Jakobus". ^{vs.1} Het Nieuwe Testament kent meerdere discipelen van Jezus met diezelfde naam. Welke Judas schreef deze brief? Zeker niet de "apostel" Judas Tadeüs, daar de schrijver van de brief zichzelf duidelijk stelt náást de apostelen. ^{vs.17} Het lijkt daarom duidelijk, dat deze Judas, die van zichzelf spreekt als "een dienstknecht van Jezus Christus", een broeder van Jezus was. ^{Mat.13:55; Mark.6:3} Wij weten dat deze man, die aanvankelijk evenals zijn broers ongelovig was, ^{Joh.7:5} later Christen geworden is. ^{Hand.1:14} Uit 1Kor.9:5 weten wij dat hij gehuwd was en de Gemeente als reizend prediker diende. Dat hij zelf stilzwijgend voorbijgaat aan zijn verwantschap met Jezus, is te verklaren uit schroom en heilige eerbied. In het algemeen spreekt zijn brief over de komst van Christus om de gehele aarde te oordelen ^{Hand.17:31} en komt in zeer hoge mate overeen met de tweede brief van de apostel Petrus. Hier moeten wij hetzelfde concluderen als bij de brief van Jakobus, de andere broeder des Heeren:

Paulus en Petrus spraken met apostolisch gezag en hun woorden worden alsnog bevestigd door het gezag van Jakobus en Judas als leden en erfgenamen van het Davidische koningshuis.

Deze korte Brief, gericht aan alle ware gelovigen, is bij de rangschikking van de "canon" als de laatste in de rij van zendbrieven geplaatst. Dit is zijn juiste plaats. Deze Brief beschouwt namelijk profetisch het laatste gedeelte van de laatste dagen en vormt een geschikte inleiding tot de Openbaring, dat de slot-fase beschrijft van het afvallige Christendom onder het "beest", nadat alle ware gelovigen zijn opgenomen de Heere tegemoet in de lucht. ^{1Thes.4:17}

Als wij alle aanduidingen in de voorgaande Brieven betreffende de grote afval, nog eens bezien, dan ontdekken wij dat elke vorm van beginnend kwaad, dat in die Brieven wordt aangeduid, in die van Judas beschreven wordt in zijn volle ontwikkeling. Dit is van groot belang voor ieder die wenst te wandelen naar de wil van God. En daarom: Wij zijn niet bevoegd om met ons eigen verstand te beoordelen of een beginnend kwaad al dan niet ernstig is. Wij denken soms, dat een bepaalde dwaalleer van weinig betekenis is. Bijbelse uitspraken als in Gal.1:6-9 en in 2Joh.10 vinden wij misschien ruw en onvriendelijk. Maar de Heilige Geest ziet het eindresultaat van valse leer en waarschuwt tegen het begin.

Bedenk wel, dat de ernstige waarschuwingen van deze grootmoedige en liefhebbende apostelen niet gericht zijn tegen onwetendheid, noch tegen die dwalingen die ontstaan door te veel de nadruk te leggen op een bepaald deel van de waarheid. De waarschuwingen en veroordelingen hebben alle betrekking op waarheden, zonder welke er geen Evangelie en geen Christendom meer overblijft. In het algemeen hebben die dwalingen altijd te maken met de leer der verzoening of met de Persoon van Christus.

De Brief is gericht tot elke gelovige persoonlijk, waar hij of zij zich ook moge bevinden. De uitdrukking "geheiligd" betekent: "afgezonderd voor de dienst aan God" en de uitdrukking "door Jezus Christus bewaard" geeft dezelfde gedachte weer van Joh.17:11, namelijk dat onze zekerheid niet afhankelijk is van onze trouw aan God, maar van het vertrouwen van de Vader in Zijn Zoon. Vers 3 is bijzonder belangrijk. Er is aan de gelovigen heel wat "waarheid" toevertrouwd. Terwijl Paulus ons vermaant om de waarheid "vast te houden", ^{Tit.1:9} gaat Judas verder en vermaant ons te "strijden" voor het geloof. Dus, wanneer de geopenbaarde waarheid wordt aangevallen, dan kan een gehoorzaam Christen niet neutraal blijven.

Wij zullen Judas' vurige bestrijding van deze valse leraars beter begrijpen, als wij eerst vers 19 lezen: "natuurlijke mensen, die de Geest niet hebben".

Paulus zegt het zó in 1Kor.2:14: "Maar de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn; want zij zijn hem dwaasheid, en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden." De afvallige leraars zijn slechts belijders – niet wedergeboren en zonder de Heilige Geest. Zijn ernstige waarschuwingen zijn in de kerkgeschiedenis duidelijk bevestigd. Het grootste kwaad is het ware Christendom niet aangedaan door vervolgers of atheïsten, maar door leraars die wel een uitwendige belijdenis hadden, maar die de Geest niet bezaten.

Het eerste kenmerk van zulke leraars is, dat zij het gezag verachten. Niet dat zij weigeren het gezag te erkennen van geloofsbelijdenissen of theologen, maar zij verwerpen het beginsel van het gezag en de autoriteit van de Heilige Schrift.

Het tweede kenmerk is, dat zij die dingen in de godsdienst, die de natuurlijke mens kan begrijpen - zoals bijv. de ethiek - verdraaien of bederven. Een natuurlijk mens kan hoge zedelijke beginselen best begrijpen, maar hij kan ze niet volbrengen. Hij heeft dus de neiging die beginselen te verlagen en aan te passen aan zijn vermogens.

Het derde kenmerk is, dat zij de weg gaan van Kaïn. Kaïn was godsdienstig, maar hij maakte zijn eigen godsdienst. Hij bracht ook een offer, maar het was "met geloof niet gemengd", ^{Heb.4:2} het was niet "door het geloof". ^{Heb.11:4} Hij verwierp het gezag van het Woord van God! En hij verwierp de verzoening. De natuurlijke mens kan de schoonheid en volmaaktheid van het verzoeningswerk van Christus niet begrijpen, zoals het enerzijds door de typen en anderzijds door de apostelen is belicht. Wordt hij als theoloog verplicht het te verklaren, dan verklaart hij het weg. Het kruis wordt dan vervangen door gezindheid, als hetgeen dat verlossing brengt. Er wordt meer nadruk gelegd op berouw dan op geloof.

Een vierde kenmerk is, dat zij "voor de verleiding van een Bileamsloon zijn bezweken". Het "loon" behoeft geen geld te zijn, het kan invloed of populariteit zijn.

Vervolg van blz. 25

Het vijfde kenmerk is "het verzet van Korach". ^{Num.10}

Vervolg op blz.17

Wuppertal, 29 juli tot 5 augustus 2023

onderwerp:

"Verbonden en Verbanden"

Indien de algemene hemelvaartsdag nog uitblijft en onze "Heer vertoeft te komen", en meer aardse beperkingen worden opgeheven en uitblijven.....

Ja, dan hopen wij toch weer onze jaarlijkse zomerconferentie te houden in Wuppertal, in Bildungsstätte Bundeshöhe. Ondanks onzekere omstandigheden moeten wij toch nu reeds onze voorbereidingen treffen.

's Morgens, om 9:45 uur en 's avonds, om 19:30, worden de bijbelstudiebijeenkomsten gehouden. Ontbijt, warme maaltijd en broodmaaltijd respectievelijk om 8:30, 12:30 en 18:00 uur. De rest van de tijd is aan u om in te vullen. Wij zorgen voor de samenkomsten en (gratis) koffie en thee, bijna de gehele dag door.

Het complex beschikt over diverse kamers, waar mensen gezellig samenkomen. Een aparte ruimte is ingericht waar de jeugd kan vertoeven. Die is redelijk geluiddicht, zodat anderen niet hoeven te worden gestoord.

Onze conferenties zijn niet bestemd voor een bepaalde doelgroep. Mensen van 0 tot ruim 80 jaar komen in de eerste plaats om de bijbelstudiebijeenkomsten te bezoeken, en verder om gezellig samen te zijn met anderen, of zich juist daarvan af te zonderen. Alles kan. Veel luieren, of elke middag een uitstapje

maken naar de één of andere bezienswaardigheid. U ziet maar.

Voor de kampeeders onder ons wordt een gedeelte van het terrein als oergezellige camping ingericht.

Zowel intern als op de camping is het aantal plaatsen beperkt. Geeft u zich dus tijdig op voor deelname.

De tarieven zijn dit jaar als volgt:

Intern:

baby's en peuters tot en met 2 jaar	€ 0,00
kinderen van 3 tot en met 5 jaar	€ 185,00
kinderen van 6 tot en met 12 jaar	€ 275,00
jeugd van 13 tot en met 16 jaar	€ 350,00
volwassenen van 17 jaar en ouder	€ 430,00

Kampeeders:

baby's en peuters tot en met 2 jaar	€ 0,00
kinderen van 3 tot en met 5 jaar	€ 62,00
kinderen van 6 tot en met 12 jaar	€ 85,00
jeugd van 13 tot en met 16 jaar	€ 110,00
volwassenen van 17 jaar en ouder	€ 145,00

Neem eventueel contact met ons op voor een betalingsregeling.

**Opgaven voor deelname vanaf 1 januari 2023
via het inschrijfformulier op www.bijbelstudie.nl**

Agenda van Ab Klein Haneveld

ALKMAAR donderdag 19 jan;
2/16 feb; 2/16/30 mrt; 13 apr; 25
mei; 19:45 uur; "De Alkenhorst";
Schelfhoutlaan 4;
De brief aan Efeze

AMERSFOORT woensdag 11/25 jan;
8/22 feb; 8/22 mrt; 5/19 apr;
3/17 mei; 20:00 uur;
"De Hoeksteen",
Klaartje Donzepad 59;
Het boek Genesis

APELDOORN

21 jan; 18 mrt; 13 mei; 23 sep; 25 nov
zaterdag, 10:00 tot 16:00 uur
"Het Bolwerk", Ravelijn 55

Nederlands Bijbelstudie Contactdag

onderwerp op 21 januari:

Profetie rond Pinksteren

BEEKBERGEN zondag 5 mrt;
28 mei; 8 okt; 17 dec; Dorpsstraat
28-36; 10:30 uur, "De Hooge Weye"

BEVERWIJK zondag 7 mei; 24 sep;
5 nov; 10:00 uur; B.H.K.-gebouw,
Groenelaan 74

DRACHTEN donderdag 12/26 jan;
9/23 feb; 9/23 mrt; 6/20 apr; 20:00
uur; De Fontein, De Kolken 89;
Johannes & het Christelijke leven

EMMEN maandag 9/23 jan; 6/20 feb;
6/20 mrt; 3/17 apr; 1/15 mei;
19:30 uur; Stadskerk Emmen;
Van Schaikweg 59;
De profetie Jesaja

LINSCHOTEN maandag 16/30 jan;
13/27 feb; 13/27 mrt; 24 apr;
8/22 mei; 20:00 uur; "Bij de Tol",
Nieuwe Zandweg 12;
Het boek Richteren

METEREN zondag 22 jan; 19 feb;
19 mrt; 16 apr; 14 mei; 11 jun;
9 jul; 10:00 uur; Dorpshuis,
Achtersteweg 17;
De brieven aan Timotheüs

ELBURG dinsdag 17/31 jan;
14/28 feb; 14/28 mrt; 11/25 apr;
9/23 mei; 19:45 uur;
Buurtgebouw Oostendorp,
Zuiderzeestraatweg Oost 32
Het Evangelie van Lukas

ELBURG zondag 22 jan; 5 feb;
5 mrt; 2/16/30 apr; 14/28 mei;
17:00 uur;
Buurtgebouw Oostendorp,
Zuiderzeestraatweg Oost 32

URK zondag 15/29 jan; 12 feb;
12/26 mrt; 23 apr; 7/21 mei;
17:30 uur; Wijk 8-2
De brieven van Johannes

Raadpleeg op www.bijbelstudie.nl de agenda voor eventuele
wijzigingen en aanvullingen.

**Op zondag 5 februari a.s. hopen wij wederom een doopdienst te hou-
den in Apeldoorn, Bosweg 77; aanvang 14:00 uur.**

Verbanden en verbonden

Vanzelfsprekend bestaat onenigheid over de Naam des Heeren. Over de oorsprong, de schrijfwijze, de vertaling, de uitspraak, de betekenis en de synoniemen of alternatieven. Met de naam JeHoVaH - excuseert u mij deze eeuwenoude en internationale schrijfwijze en uitspraak - wordt immers de Schepper van hemel en aarde aangeduid, wiens existentie zelfs in een zogenaamd christelijke omgeving ter discussie wordt gesteld.

In protestants-orthodox milieu wordt ons gezegd dat Jehovah de naam is van de "Verbondsgod", letterlijk dus "de God van het Verbond". Men bedoelt naar ik hoop en vermoed, dat de éne partij van dat verbond, Zich bekend maakt met de naam Jehovah, in de Statenvertaling weergegeven met het woord HEERE (in klein-kapitalen). Maar welk verbond wordt bedoeld?

In de bekende "Bijbelse Encyclopedie" (Kok-Kampen) schreef Herman Bavinck: "Er worden in het O.T. verschillende verbonden, door God gesloten met mensen, vermeld, die echter alle in wezen één zijn als de vrijwillige verbondenheid van God aan het door Hem verkoren menskind" Uitgaande van deze eenheid worden dan verschillende verbonden genoemd.

Het lijkt mij beter om uit te gaan van de verschillende verbonden, om daarna hun eventueel onderling verband te bezien. Anders raakt men toch heus "verkeerd verbonden".

Welkom in Wuppertal!

Ab Klein Haneveld

Nederlands Bijbelstudie Circulaire

Uit de statuten: "De Stichting Nederlands Bijbelstudie Centrum stelt zich ten doel de kennis van de inhoud van de Bijbel, die zij beschouwt als Gods Woord, te verspreiden. De stichting tracht haar doel te verwezenlijken door getuigenis in woord en geschrift." In de praktijk wordt dit o.a. gedaan door het houden van bijbelstudie-avonden, tentcampagnes, contactdagen, conferenties en studiereizen; de publicatie van de lezingen op internet en eventuele geluidsdragers; de uitgave van brochures en deze circulaire.

Financieel is het Nederlands Bijbelstudie Centrum afhankelijk van vrijwillige bijdragen.

Correspondentieadres
Benny Goodmanstraat 40
1311 RA Almere
telefoon (036) 53 62 976
www.bijbelstudie.nl
info@bijbelstudie.nl

Giften
NL03 INGB 0005 5676 69
NL88 RABO 0308 7470 46
ten name van
Nederlands Bijbelstudie Centrum

Giften voor de tentevangelisatie
NL87 RABO 0103 5810 06
ten name van
N.B.C. Evangelisatie
Beide stichtingen hebben een
ANBI goedkeuring